
17. listopad z pohledu časopisu Fleš

Praha si připomněla patnácté výročí 17. listopadu demonstracemi

Tereza Nejedlá, Filip Fuxa

PRAHA 18.11.2004 www.fles.info

V den boje studentů se v Praze konalo několik více či méně úspěšných demonstrací. Šlo o akce jednotlivců i větších seskupení. Zájem občanů vzrůstal s blížícím se večerem, kdy do pražských ulic vyrazilo několik tisíc lidí. Jako jedna z prvních proběhla dopoledne na Václavském náměstí demonstrace proti vládě. Oproti jiným podobným akcím tohoto dne se tu sešlo jen několik seniorů a studentů. Pořadatelé se vybavili velkým množstvím letáků a dvěma nenápadnými transparenty opřenými o sochu svatého Václava. V nich vyslovili nesouhlas se současným pojetím demokracie v České republice. Prosazení svého programu, v němž usilují například o přímou volbu prezidenta a větší odloučení jednotlivých složek moci, se snažili podpořit i petiční akcí.

Pozornost občanů přitáhl spíše protikomunistický protest před sídlem KSČM v ulici Politických vězňů, organizovaný Pražským klubem mladých konzervativců a Konzervativní stranou. Již z dálky byl slyšet hlasitý pokřik nasvědčující faktu, že pořadatelé nemají vše zcela pod kontrolou. Komunisté stáli na balkonu domu obklopeni prapory „stop antikomunismu“ a symboly bývalého SSSR – vlajkou a podobiznou Lenina. Jejich hesla „kapitalismus – špína a hnus“ či „máme toho dost – škrtý dávek, nezaměstnanost“ narazila na tvrdý odpor ve sloganech oponentů, jako například „Pinocheta na vás“ nebo „Rudí vrazi, jedovatí plazi“. Ostře vystoupil i bývalý důstojník BIS Vladimír Hučín. Varoval před pronikáním komunismu do státní správy a posilováním jeho vlivu. Na demonstraci promluvil i bývalý člen skupiny bratří Mašínů Milan Paumer. Ukázalo se ovšem, že na balkoně je levicově orientovaná mládež. Poté, co se rozhodla opustit bezpečí budovy a vyjít ven, došlo k zásahu příslušníků policie.

Originální způsob vzpomínky zvolili studenti. Zorganizovali průvod, jehož trasa měla kopírovat ten ze 17. listopadu 1989. Už na Albertově se shromáždilo několik set lidí. Před začátkem pochodu vyjádřili znepokojení nad polistopadovým vývojem v zemi a složením politického vedení například M. C. Putna, T. Halík, L. Smoljak a J. Šiklová. Průvod se poté vydal směrem k Národní třídě. Vzhledem k množství demonstrantů došlo i k dočasným změnám v městské dopravě. Podobně jako procesí v roce 1989, narazilo i to letošní na značné překážky. Národní třídu však tentokrát nezahradily policejní kordony, ale davů diváků kulturní show „Národní jinak... 1989-2004“, pořádané pod záštitou pražského primátora Pavla Béma. Hlavní myšlenkou bylo oslavit 17. listopad jinak než jen kladením věnců a vystoupili tu například písničkáři Pepa Nos a Pavel Půta či skupina Žlutý pes. Studenti tak narazili na obrovské pódium, kde právě vystupoval Aleš Brichta. Účastníci průvodu si to vyložili vesměs jako provokaci, začali pískat a chřestit klíči, takže sám primátor požádal diváky koncertu, aby uvolnili „budoucnosti národa“ průchod na Václavské náměstí.

Našli se ale i tací, jež jsou s vývojem České republiky naprosto spokojeni. Patřil mezi ně i Radek z Tábora, který si v podvečerních hodinách postavil pódium u sochy sv. Václava a četl děkovnou báseň našim předním politikům i obyčejným lidem.

Václav Havel promluvil se studenty

Kateřina Chvátalová

PRAHA, 15. 11. 2004 www.fles.info

Filozofická fakulta UK. Přibližně 550 studentů se tísni v aule o výrazně menší kapacitě. S časovým předstihem očekávají příchod Václava Havla. Přeplněná posluchárna zůstává několik minut před zahájením diskuze uzavřena nejméně dalšími sedmi stovkám mladých lidí, kteří se marně snaží pořadatele obměkčit a debaty se zúčastnit. Většina odchází s nepořízenou. Několik vytrvalců se přece jen do auly ještě vměstná a na stojáka bez výhledu si chce bývalého prezidenta alespoň poslechnout. Vchází hlavní host debaty. Provází ho bouřlivý potlesk. Nadšení studentů ho očividně zaskočilo. S dojetím masu v místnosti zdraví a děkuje za vřelé přijetí.

Dotazy v diskuzi se týkají nejen událostí listopadu 1989, ale také osobního pohledu bývalého politika na současné dění. Studenty zajímá, co Havel soudí o vzrůstající popularitě komunistické strany nebo čím si vysvětluje malou účast u voleb. „Nemyslím, že by docházelo k návratu starých pořádků. Jen se ozývají přátelé starých pořádků,“ uvedl Havel. „Co se

může stát je, že lidé zvolí nepravděpodobné strany, dostanou se k moci různé garnitury. Ale i takovýto vývoj je součástí demokracie," dodal. Padají také otázky na filozofické úrovni. Bývalého prezidenta nevyvádí z míry ani dotaz, zda by změnil svá chybná rozhodnutí, kdyby měl tu příležitost: „Zpětně jsem si vědom svých chyb. Ale není možné se ptát tímto způsobem. Obdobně jako se nelze ptát, co by bylo, kdyby nepadla rakousko-uherská monarchie, kdyby nevypukla druhá světová válka.“

Studenti jsou zvědaví na pozadí událostí devětaosmdesátého roku. Na otázku, jak vzniklo heslo „Pravda a láska zvítězí nad lží a nenávistí“, odpovídá: „Náhodně. Při přípravě jednoho z projevů, který jsem potřeboval důrazně zakončit.“ Dodává, že si za heslem pevně stojí a snaží se podle něj žít. Studenty samozřejmě zajímá, nakolik byla bezprostřednost listopadových událostí opravdu spontánní. Havel po krátkém zamyšlení reaguje: „Studenti měli výrazný vliv na rychlý spád událostí v listopadu 1989, ale situace byla tehdy už natolik napjatá, že by k revoluci pravděpodobně o několik měsíců později tak i tak došlo.“

Hodina vyměřená pro debatu se pomalu chýlí ke konci. Havel už zodpověděl necelé dvě desítky otázek. Pořadatelé trvají na dodržení vymezeného prostoru pro dotazy. Je čas už jen na jediný. Posledního tazatele zajímá, zda Václav Havel nepřemýšlí o pedagogické činnosti. „Vystudoval jsem vysokou školu dálkově a je to znát. Myslím, že bych se k tomuto povolání nehodil,“ hodnotil sebekriticky Havel. Loučí se a odchází opět za dlouhotrvajícího potlesku.

Organizátoři akce z řad studentů Filozofické fakulty sledují proudící dav mladých lidí, který opouští vydýchanou posluchárnu. „Bylo jasné, že přijdou nejen studenti naší fakulty a nejen studenti vůbec a že se všichni dovnitř nedostanou, ale tohle jsme tedy nečekali,“ říká jeden ze zaskočených pořadatelů, který právě skončil stráž u vchodu do auly.

„Oslovit předního aktéra sametové revoluce jsem si přece nemohla nechat ujít. Zklamaná určitě nejsem,“ říká studentka politologie, která právě vychází z místnosti. Budova se rychle vyprazdňuje. Plné nástupní ostrůvky na Staroměstské naznačují, že Václav Havel je i pro současnou mladou generaci výrazná osobnost a politická autorita.

KOMENTÁŘ: O výročí 17. listopadu by se psát mělo

Petr Horký

www.fles.info

Na letošní kulaté výročí sedmnáctého listopadu se české online deníky připravily různě. Nejlépe si vedly Lidové noviny. Tato informace není nijak překvapivá, vždyť tehdy ilegální, samizdatové LN stály od počátku na straně Občanského fóra. Není na škodu slavnou minulost občas připomenout. Na webu Lidovek lze čtením textů strávit hodiny: je zde na tři desítky rozhovorů s aktéry revoluce od slovenského expremiéra Čarnogurského po tajemného estébáka Zifčáka, který věští krvavý komunistický převrat. Lidovky dále nabízejí deník revolučního týdne se zvláštním zaměřením na svou historii, což jim ale můžeme za tolik zajímavých informací prominout.

Speciál iDnes bez revoluce nabízí vědeckofantastický pohled, jak by vypadalo online zpravodajství, kdyby k pádu komunismu nedošlo. Články jako „Reakce se chystá na průchod Prahou“ jsou sice vtipné, ale není dvanáct článků zbytečná práce na to, že jde jen o legraci? Že by události samotné již nedokázaly zaujmout? iDnes „zachraňuje“ materiál Záhady listopadové revoluce, soubor otázek, které dosud nebyly vyšetřeny. Kam se kdo z komunistů vytratil? Proč do Prahy přijelo KGB, proč byl zásah proti studentům řízen ze dvou center? Dobré východisko pro investigativní novináře.

Novinky jakoby se nedokázaly vyrovnat s minulostí svého tištěného „velkého bratra“, deníku Právo. Na jejich stránkách jsem nenašel jediný vlastní článek, natož speciál, pouhý agenturní výtah, rozdělený mezititulky. Pokud mi u iDnes nesešlo komunistické sci-fi, online vydání Rudého Práva bych naopak uvítal jako zdravou sebeironii.

Hospodářské noviny připravily seriál 15 let od listopadu, v kterém postupně shromáždily asi deset publicistických článků, většinou rozhovorů, které jsou zaměřeny spíše ekonomicky (Ježek, Dlouhý, ale i Píthart). Po Lidových novinách nejlepší.

Česká redakce BBC se na internetu listopadu věnuje celkem málo, ale stojí za zmínku Kádrový dotazník. Komunisté, kteří byli v devětaosmdesátém u moci v něm komentují, jak viděli převrat oni. Víím, že je naivní něco takového očekávat v Haló novinách (vždyť cokoli zavání porážkou komunismu by mohlo svádět čtenáře-voliče z cesty), přesto by tento formát patřil spíš do nich. Komunistický online deník místo toho staví do popředí listopad 1939 a pohřeb Jana Opletala.

Na serveru Mojenoviny (Online deníky Bohemia) je o listopadu klasická zpráva, dva celkem povrchní sloupky opakující staré pravdy, že listopad byl prima, výzvy k chození k volbám atd.

Přiznávám se, že Blesk jsem jen pro jistotu zkontroloval, ale velmi mile mě překvapil. Očekával jsem zveřejnění čehokoli, co obsahuje klasické bulvární artikly krev, sex a peníze. Místo toho jsem našel (až úplně dole) soubor fotografií osobností revoluce s jejich výroky před listopadem a nyní. Druhý materiál byl ještě příjemnější: čtenáři na výzvu Blesku zaslali redakci své dobové fotografie z revoluce s komentářem, kde a kdy je pořídili. Takové vtažení čtenáře do děje bych nečekal. Vždyť co více vyvolá vzpomínky než zobrazení vlastních zážitků? Podobnou aktivitu bych hledal v časopise, ale rozhodně ne v Blesku. Bravo!

Celkově internetové deníky prospěly - položily otázky. Listopadovému výročí sice nevěnují mnoho prostoru na svých homepages, ale k článkům se proklikáte celkem rychle. Nejcharakterističtějším rysem je u většiny serverů žánrová zmatenost: co bychom někde čekali, nacházíme jinde a naopak. Média mají dobře nakročeno k tomu, aby tajemství 17. listopadu konečně odkryla. Doufejme tedy, že informace, které získala nyní, neuloží do archivů. Jeden nový článek vydaný mimo listopad bude mít totiž větší cenu, než deset napsaných pro potřeby výročí.

Jak bude vypadat 17. listopad 2039?

Vladimír Křivka

www.fles.info

Sedmnáctý listopad patří k nejdůležitějším datům v historii naší země. I když se oficiálně nazývá Den boje za svobodu a demokracii, je stále více než s čím jiným spjat se studenty. Hlavními aktéry událostí v roce 1939, stejně jako o padesát let později, byli totiž oni.

Náhodný průzkum na gymnáziích přesto prokázal, že dnešní studenti často vůbec netuší, co prožili a za co bojovali jejich rodiče a prarodiče. 17. listopad 1939 nejprve přiměl nacisty uzavřít vysoké školy v dřívějším Československu, tentýž den o půl století později odstartoval tzv. sametovou revoluci. Přívlastek sametová je odvozen od nenásilnosti převratu. Ovšem možná právě pro svoji „něžnost“ se listopadová revoluce nesmazatelně vryla pouze do paměti tehdejších účastníků.

Sedmnáctý listopad má zvláštní význam pro několik generací za sebou. Přemýšlím, co by se asi muselo přihodit, aby tato tradice v budoucnu pokračovala...